

rechterhand het heele zijner schepping. En daar moest dus ook de plaats der ruste en der heerschappij van den Middelaar wezen, tot eens de jongste slag zou ingaan, en de Volending zou doorbreken. Er was geen andere plek in Gods geschapen heele, waarheen de Middelaar kon opvaren, omdat op geen andere plek de tegenwoordigheid Gods zuiverder uitkwam, de presentie van den Drieenige helderder doorscheen, en de glanzing van het Wezen Gods meer onbelemmerd zich uitte kon. Er was een stuk der Schepping, dat geheel buiten heilighed omging, in delfstof, plant en dier. Er was een stuk der Schepping waarin het heilige gekend, bezocht en weervereend was, maar nog niet voldeind, t.w. onze menschenwereld met Christus Kerk tot middenpunt. Maar geheel afgescheiden hiervan was er ook nog een derde stuk in de Schepping, waar het heilige steeds heerscht had, en waar het heilige nog onbesmet voortduurde. Dat was de levensfeer van hoogere orde, waarin de Cherubijnen en Serafinen God loven. Daar, in dat stuk der Schepping nu kon het Goddelijk Ik zich het volledigst openbaren, daar woonde God in zijn Goddelijke Persoonlijkheid het meest zelfbewust, en het klaarst doorschijnend. Daarheen nu is dan ook de Christus opgevaren, om er zijn God het innigst nabij te komen. Daar, en daar alleen, was de verheven plaats in de Schepping Gods, waarheen Jezus als Middelaar op kon stijgen, om in die hoogere orde van leven in te gaan, waarin hij toeven zou, tot de ure der Volending sloeg, die op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel de eigen woonstede Gods zou doen uitschitteren.

Dr. A. K.

„Dat zij juichen op hun legers“.

Dat zijne gunstgenooten van vreugde opspringen om die eere, dat zij juichen op hunne legers. Psalm 149: 5.

Wie jong, en gezond van lijf en leden is, en moede door den arbeid, slaapt in zoodra hij zich ter ruste heeft begeven, om eerst met het morgenlicht uit zijn droom of uit zijn geestesbewijzing op te waken.

Maar anders wordt dit bij krankheid of geestesoverspanning, of ook als de wachters des huizes zullen beven, en de twee deuren naar de straat gesloten zullen wezen, en de slaapelooze opstaat op de stem van het vogelken (Pred. XII: 3, 4). Dan ligt de van slaap beroofde soms, uur na uur, aan de overpeining van zijn geest overgeleverd op zijn legerde, en kan het zoo bang en heftig weeten in hoofd en hart.

Het wordt dan op de legerde zoo gevoeld, dat de mensch gaat naar zijn eeuwige huis. Toch komt hierin keer, als de ziel met haar God gemeenzaam werd, en ook op de legerde de nabijheid Gods mag worden genoten. Dan, zoo betuigt de Psalmist ons, kunnen er zelfs oogenblikken komen, dat de gunstgenooten des Heeren „juichen op hun legers“.

In tweemaal zijn uit zich dat juichen van de ziel voor God.

Het kan er toe komen, na redding uit bange nood, maar ook kan 't juichen uit de ziel naar Boven opgaan, al is het dat 't op aarde nog bang blijft om ons heen.

Juichen na redding en overwinning is het deel van allen, die uit nood gered werden, en van den God hun levens niet geheel vervreemde zijn. Zelfs op 't slagveld wordt na behaalde zegespraak, als het binnenvoer voor den nacht betrokken is, vaak innige dank den Heere der legerzaken opgedragen.

Eerst was er dan bangheid en vrees voor nederlaag. Men bad, griep moed, en dorst in dapper heroïsme door strijden. En gelukte dan de toelag. Bleef men zelf meester van het slagveld, en zag men in de verte den overwonnen vijand vluchten, dan was er verademing, dan was er ontbinding van bangheden, dan voelde men zich overmand door vreugde. En meer dan één heeft, na zulk een dag van glorie, op zijn stroopeluw in het bivouak in bezelden juichtoon zijn God gedankt en aangeboden.

Maar veel dieper gaat 't juichen op de legerde, als de overwinning uitleefde, als de nood aanhield, als de zorg 't hart bleek beklemmen, en in de ure der slaapelooze eerst 't bange hart zich voor zijn God uittorstte, maar, hierdoor verkwikt, en hierdoor zijn kalme herinnend, zich alsnu uit de aardse zorgen kon terugtrekken, alle bekommernis van de ziel lichten, en eenzaam en met God gemeenzaam, nu juichen ging in 't zalig besef van Gods nabijheid.

Natuurlijk komt zulk zalig juichen alleen bij Gods kinderen op hun legerde voor, en dan nog alleen bij diegenen onder Gods kinderen, die allengs ingeleid zijn in 't heilgeheim en bij ervaring Gods verborgen omgang kennen.

Neemt het rumoer der wereld u nog bijna geheel in, zoodat er wel 't gebod *dijkomt*, als iets dat ge hoog slechts eerbiedshalve aan het drukke leven toevoegt, dat u behoefte nauwelijks gezegd, blijft in bange tijden de verlegenheid u tot op uw legerde derwijs beklemmen, dat ge op uw leger wel het klagen en smeken, maar nog niet het juichen voor uw God verstaat.

Is 't daarentegen in uw innerlijk zielebestaan zóóver met u gekomen, dat ge de oogenblikken kent, waarin ge u van de wereld losmaakt, de wereld met haar angsten en zorgen vergeet, en als geheel overgaat in die heilige, geestelijke sfeer, waarin de ziel haar God ontmoet, Gods liefde indrinkt, en in stille aanbidding zalig is, dan kan zelfs in de bitterste oogenblikken uws levens, op uw legerde u een zalig genieting overkomen, die u, zonder dat iemand 't hoort, of er ook maar één toon over uw lippen komt, in 't verborgene van uw innerlijk leven doet juichen in dank en in genieting voor het heilige aangezicht uws Gods. Wie zoo in mag slapen, wordt in den morgen verkwikt wakker, niet omdat hij zoo diep of zoo lang sliep, maar omdat zijn ziel gedoopt werd in de wateren van de Fontein des levens.

En wel verre van daar, dat een nood des levens als we ook thans doorworstelen, aan zulk zalig juichen van de ziel op uw legerde in den weg zou staan, maar veel eerder belooft, dat 't juist zulk een zaligheid beriden kunnen.

In gewone tijden ondergaat uw ziel zulk een sterke spanning niet. De polsing van uw innerlijk leven gaat dan niet zoo hoog. Ge leeft,

zonder nu oppervlakkig te worden, toch minder diep. En vandaar komt 't, dat ge dan niet zóóals nu, bij tegenstelling, uw toevlucht zoekt onder de schaduw van Gods vleugelen.

Maar doorleef ge tijden als thans, waarin er, o, zoo vaak, bij het aanhooren van wat gebeurt, een wezenlijke beving, een rilling door uw hart trekt, dan is uw gevoel van genieting van Gods nabijheid, zoo ook maar even de angst van u valt, zóóveel rijker en weelderiger. Het is u te moede, of, gelijk een moeder haar kindeke uit het gevaar uitrust en aan het hart drukt, zoo ook uw trouwe Vader in de Hemelen u een oogenblik uit uw wereld vol angsten en zorgen uittilt, en u drukt aan zijn Vaderhart.

Natuurlijk kunt ge deze hooge genieting niet kunstmatig u gunnen. Ze moet vanzelf over u komen, en uw God moet ze u toebereiden. Maar toch hangt er o, zóóveel af van de richting die ge, op uw legerde nederliggend, aan uw gewaarwordingen en aan uw overpeiningen geeft. Laat ge maar aldoor de schrikbeelden voor u opleven, en verliest ge u rusteloos in het nadenken over 't jammerlijk slagveld, en over de verwarring die alle oorlog met zich brengt, dan maakt zich veeleer twijfel, onzekerheid en onrust van uw hart meester. Zelfs de Psalmist ervoor dit, en heeft meer dan eens die ongelooftuigen, over zijn lippen laten komen. Bij Job was 't niet anders. En zoo vraagt ook nu weer meer dan één, hoe kan toch zulk een gruwel met Gods Albestuur bestaan? Hoe rijnt ge het met Gods Voorzienig bestel met zijn Goddelijk erlangen? en met zijn eereaan van Hoorder der geboden?

En dan, natuurlijk, is uw vrede weg, hoort zich angst op angst, en kan tenleste wanhoop zich van u meester maken, juist dan vooral, als 't ge eenzaam op uw legerde nederligt, en niets u afleidt, en geen liefde uw leed kan pogen te verzachten.

Doch wat deelt ge dan ook anders, dan u van uw God vervreemden, in plaats van zijn nabijheid te zoeken? Wat deelt ge dan anders, dan over uw God als rechter gaan zitten, in steen van u te laten berechten door Hem? Ja, wat deelt ge dan anders, dan de wonde, die u was toegebracht, weer openrijten en de alsem van uw ongelof, in steen van de olie ter genezing, er in druppelen?

Kondt ge in het nachtelijk uur alle legerdeden bespieden, ge zoudt voor uw oogen zien geheel een menigte die aan niets denkt, inslaapt en voort slaapt tot den morgen, maar ook deels van lieden die worstelen om in te slapen, en dan door angst en zorgen slaapelooze blijven. Maar ook toch zoudt ge, Gode zij dank, een klein deel der vromen ontwaren, die zeer diep zelfs met allen aan de bangheden van onze dagen meevleuen, maar van wie God 't toch beluistert als ze Hem ter eere juichen op hun legers.

Dr. A. K.

Amsterdam, 13 Nov. 1914.

De Generale Synode der Gereformeerde Kerken slaagde uitnemend.

Voorzitter en moderamen hielden er den juisten tact en toon in. Er is over bijna omstige aangelegenheden niet te veel getrouweid noch gebeuzeld. De indruk der bange tijden werkte zoo overweldigend, dat er meewerking ten goede van alle zijden mocht geconstateerd worden. Vraagstukken van te diep ingrijpende aard, voor welke behandeling de gesteldheid thans niet geschikt was, liet men liggen, of men verwees ze commissariaal naar de eerstvolgende Synode. Zelfbeperking gaf den toon aan. Er was vooral niet vergeten worde, de dege arbeid der voorbereidende Commissien, waaraan met toewijding alle vrije uren ten koste werden gelegd, en waarbij aan Dr. H. H. Kuiper een schier niet af te werken taak ten deel viel, in wier rapportering hij toch uitnemend slaagde, heeft een zoo bespiedige beëindiging mogelijk gemaakt, dat men reeds Vrijdagavond van de vorige week sluiten kon.

Aan Dr. de Moor, die onvermoeid, aldoor, en altoos even vaardig, den voorzittershamer hanteerde, bracht heel de Synode, toen het uur van sluiting sloeg, een alleszins verdiende hulde, en wat de Synode in haar geheel betreft, mag met dankbaarheid getuigd, dat haar houding een pleidooi was voor den gezonden toestand onzer Kerken. Van geestelijken achteruitgang viel geen klagtoon te beluisteren, eer bleek van geestelijke verheffing.

Slechts op een drietal der tot beslissing gekomen punten zij hier nog kortelijk de aandacht gevestigd. De verdere na-bespreking zij aan den vasten redacteur voor deze rubriek overgelaten.

Allereerst zij de aandacht gevestigd op het gelukkig verloop van het debat over de Doctoraatsquestie.

Blijkbaar had men zich in enger kring over het doctoraat een voorstelling gevormd meer naar de inspraak van speciale wenschen, dan naar eisch van het wezen der wetenschap en de sprake der traditie.

Dit maakt dan wel op den buitenstaander voor een oogenblik een ietwat vreemde indruk, zoodat zelfs de schijn ontstaan kon, alsof er heel iets anders achter school, maar nauwelijks was dit volstrekt niet moeilijke, noch ingewikkelde probleem weer even in het licht der historie en der algemeene wereldpraktijk gezet, of het geding vond zijn natuurlijke oplossing, en hield op een probleem te zijn.

Er kan geen sprake van zijn, dat een Calvinistisch Kerkgemeenheid zich de beschikking over het doctoraat zou toeëigenen. Dit ware verzaking van het geloof der vaderen, en terugkeer tot het standpunt der Middelenwetenschap geweest. De Kerk heeft over de wetenschap geen zeggenschap. Inspireren mag ze de wetenschap. Domineeren mag ze op haar erve niet.

En wat het opwerpsel aangaat, dat een Opleidingschool, door de Kerk gesticht en in stand gehouden, en met Docenten of hoogleraren bezet, te midden van de Kerkelijke huishouding zich zou kunnen emanciperen, en optreden als een geheel vrije, onafhankelijke en zelfstandige school der wetenschap, was een te zeer zichzelf verduisterend beweren, dan dat het de moeite loonen kon er dieper op in te gaan. Wat

in het debat geconstateerd werd, dat de lasthebber nooit meer last kon bezitten dan zijn lastgever, wees op zichzelf reeds de zaak uit.

Thans mag de stille hoop gekoesterd, dat de juiste inelkandering van Vrije Universiteit en Opleidingschool niet langer toeven zal.

Van de onjuiste, en met alle traditie strijdige, usantie, om aan een gewone Kerkelijke opleidingschool den titel van *Hoogschool* te geven, die door onze vaderen nooit anders dan aan de Leidse, Utrechtse en Groningsche Universiteit werd verleend, is nu wel voor goed afgezien. We zijn nu in het historische spoor teruggekeerd. Kerk en Wetenschap nemen nu weer elk hun eigen terrein in, en beide samenhang zal zich als vanzelf laten vinden. Iets wat te eer mag geprofeet, omdat de Synodale discussie geen oogenblik wat men noemt, kwaad bloed heeft gezet, en in niets den broederband verzakt heeft.

Natuurlijk heeft men er zich wel voor te wachten, het voor te stellen, alsof hier het geding stond tusschen de Separatie en Doleantie in haar totaliteit. Reeds de stemming wees ons, dat dit volstrekt niet het geval was, en hetgeen Prof. Bavinek en Dr. Landwehr betoogden, deed dit nog nader aan het licht komen.

Veeleer is steeds ook onzerzijds betoogd, dat de Separatie in 1834 geestelijk zelfs hooger stond dan de Doleantie, die door de tegenpartij al te zeer in den kerkrechtelijken hoek werd gedrongen. Er is alleen sprake van een formeele samenkoppeling der Gemeenten na 1834, die niet met het geestelijk beginsel in genoegzame overeenstemming was. De strijd ging dan ook schier uitsluitend tegen een smal deel, dat thans, tegen eigen bedoeling in, dit formeele tot principieel uitgangspunt zou hebben gemaakt. Hierin stak het gevaar, en dit gevaar is thans, en wel met hulp van de meeste broederen die uit de Separatie kwamen, zoo gelukkig afgewend. Het was dan ook deze stand van zaken, die na de gevallen beslissing het weer saam op het goede spoor komen, zoo vanzelf gelukken deed. Er was van nederlaag noch overwinning sprake. Er was niet anders dan een terugtrekken van den even uitgeleden voet.

Niet tot beslissing kwam de kwestie van de kerstening van het Animisme in de Buitenbezittingen. Desaan gaande werd besloten, dat de nu bestaande toestand in Midden-Java voorshands ongestoord te handhaven was, en dat de Deputaten voor de Zending, zelve of desnoods commissariaal, het antwoord op het zoo moeilijke vraagstuk van het Animisme tegen de eerstvolgende Synode zouden voorbereiden.

Verder kon men op dit oogenblik niet gaan. Het Animisme in de Buitenbezittingen zou, ging men er aanstonds op in, zeer aanzienlijke geldelijke offers hebben gevraagd, en nu de nood der tijden zelfs het degelijk instandhouden der bestaande missien bemoeilijkt, viel er uiteraard niet aan te denken, op dit oogenblik nieuwen draaglast op de schouders te nemen. Van een overplaatsen van missionaire personen uit Java derwaarts kan bovendien zelfs geen sprake zijn, daar wie nu goed zijn Javaansch kent, toch sprakeloos zoo staan op Celebes. Ook mocht de Missie op Java niet worden losgelaten, vooral niet, nu de oorlogstoestand geheel de lala in beroering brengt. En daarbij kwam dan nog, dat het, blijkens het rapport der Commissie over deze zaak, onder ons aan klaar, helder en degelijk inzicht in dit moeilijke probleem nog te zeer ontbreekt, zoodat aan welke beslissing ook, in elk geval nog veel dieper ingaand onderzoek van heel het probleem zal dienen vooraf te gaan.

Dit probleem is voorshands alzo in *status quo* gebleven, en het nader onderzoek zal thans gaan beginnen. Zelf heb ik te dien einde mijn declaratie, die in *De Basuin* een plaats vond, thans officieel ter beschikking van de Synode gesteld, en heb mij bereid verklaard in de Pers over dit probleem voorshands te zwijgen, mits mij gelegenheid werd geboden, het bij de Deputaten voor de zending officieel aan de orde te stellen, en mits aan deze Deputaten last werd verstrekt het, 't zij zelf, 't zij door een Commissie, op de punten van het gerezene geschil te onderzoeken, en er over te rapporteeren.

Dit was op 't oogenblik de vanzelf aangewezen weg, om met het gerezene probleem ernst te maken, den vrede op missionair gebied niet te verstoren, en later een definitieve beslissing mogelijk te maken.

Alleen zij nog opgemerkt, dat ik mijnerzijds mij bereid verklaarde, voortaan dan ook dit moeilijke probleem niet meer in de Pers te bespreken, zonder dat ik daarbij als tegenpartij stelde, dat de tegenpartij desgelijks zou doen.

Slechts zeer enkele sprekers verrieden wel eenig gemis aan den hier vanzelf sprekenden eisch der kiesheid, dat men wie zich ontgordt en zijn wapen in de scheede steekt, dan ook niet met zijn klewang te lijfgaat.

Juist omdat kiesheid mij hier vanzelf vrijwaring van aanval bood, onthield ik mij van het stellen van eenige conditie. Ze sprak van zelf.

En nu ten slotte nog een woord over de Psalmenquestie, d. i. over de vraag of de Psalmen in schier uitsluitenden zin het gezang in onze Kerken zullen blijven.

Ik was, toen dit probleem aan de orde kwam, niet ter vergadering tegenwoordig, en eerst uit de bladen zag ik, dat onze onvolprezen rapporteur, in de *Herant* geen onbekende, de Synode bewoog zelfs elk nader onderzoek over dit vraagstuk af te snijden.

Hierop nu zou mijnerzijds met geen woord zijn teruggekomen, indien mij niet ten laste ware gelegd, dat ik nu voorstond, wat ik eertijds besteed.

Hiervan nu ben ik mij niet bewust.

Wat ik thans meê onderteekende, was eerlijk en uitsluitend een voorstel tot het instellen van een Commissariaal onderzoek, en wel om de eerstvolgende Synode van advies te dienen, of het invoeren van 't vrije geestelijke lied in de vergaderingen der Gemeente geoorloofd en wenschelijk was. En om ten tweede, alleen in geval dit zoo aan de Commissie toescheen, bij haar rapport een proeve van enkele geestelijke liederen te voegen, mits ze in niets te kort deden aan de Gereformeerde belijdenis.

Waar heb ik mij nu eertijds ooit tegen het instellen van zoodanig onderzoek verklaard? Alleen dit is het verschil met vroeger. Nu twintig jaren geleden viel er niets te bespeuren van eenig opgekomen verlangen om geestelijk vrije liederen in te voeren. Toen kon ik derhalve volstaan met mijn opinie te zeggen. Sinds echter kwam hierin zekere keer. Niet zeer sterk was die aandrang tot verandering van systeem, maar die aandrang was er toch. En daarom scheen het mij thans niet overbodig, dat alsmo de zaak kerkelijk onderzocht zou worden, en wel op twee punten. Ten eerste, om te weten te komen, of 't zij de Schrift, 't zij de Belijdenis zich principieel tegen het vrije lied verzetten. En ten tweede om, bleek van niet, nader te onderzoeken, of het invoeren van zulke liederen tactisch, met het oog op de kerkelijke toestanden, goed voor God zou zijn. Het scheen mij toe, dat het instellen van een *onderzoek* ter zake van een gewoonte, die aan de kerk van Christus thans in heel de wereld vreemd, en alleen bij ons in gebruik was, geenszins overbodig ware te achten.

Toch heeft blijkbaar en de Commissie en, op haar voorgang, de Synode het betergeacht, het principieele vraagstuk, dat hiernoe aan de orde zou komen, vooralsnog te laten rusten, en, de zaak enkel tactisch bezien, nu reeds uit te spreken, dat het hier een kruidje-roer-me-niet pold, waarvan af te blijven eisch van rust en vrede is.

Ik wijk hiervor. Uit één vonkje kan een brand opvlammen, waar geen blusschen aan is. Het schijnt daarom gewenscht, dit geding voorshands alleen *privatum* in de Pers te bespreken.

Allicht verrast eerlang de Vrije Universiteit ons op een degelijk gedocumenteerd proefschrift.

Aan mijn zoon 't eeresalut!

Dr. A. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen van Ds. J. A. Tazelaar, te Lutjegast, gevonden in de collectie. Dankdag 1; van den heer K. Visser, te Marken, uit de Unie-collectie 1.

Rectificatie. Uniegift van den heer J. Nobach Sr., te Blokzijl, niet f 1 maar f 2.50.

Ds. J. H. HOUTZAGERS, voorzitter.

Leestafel.

JAN WILLEM GUNNING L.H.N. E.I. — HEDENDAAGSCHE ZENDING IN ONZE OOST. Tweede geheel herziene en vermeerderde druk, uitgegeven door den boekhandel van den Zendingstudie Raad, Den Haag, 1914.

De heer A. J. C. VAN SETERS, Javastraat 43, Den Haag, direct van den Boekhandel van den ZENDINGSTUDIE RAAD en Uitgever speciaal op Zendinggebied, zoodat onze Redactie dit boek ter bespreking. Het is een 2e druk van het in 1909, door den NEDERLANDSCHEN STUDENTEN-ZENDINGSBOND uitgegeven, HEDENDAAGSCHE ZENDING IN ONZE OOST, welk boek toenmaals door mij in de HERAUT is besproken.

Dat deze 2e druk thans wordt uitgegeven door den ZENDINGSTUDIE RAAD, die in het najaar van 1909 is opgericht, hangt saam met de omstandigheid, dat toen de RAAD in 1911 een afzonderlijken boekhandel oprichtte, de BOND al zijn uitgaven met de daaraan verbonden rechten aan den RAAD overdeed. En zoo is dan deze herdruk van het werk: HEDENDAAGSCHE ZENDING IN ONZE OOST, door den ZENDINGSTUDIE RAAD ondernomen en door den Boekhandel van den ZENDINGSTUDIE RAAD uitgegeven.

Deze herdruk mag, nu ik hem vergeleken heb met den Isten druk, naar het ook mij voorkomt, terecht een tweede geheel herziene en vermeerderde druk worden genoemd. Zoodat, om daar nu maar dauidlijk mee te beginnen, de bezitters en gebruikers van den Isten druk goed zullen doen zich deren 2den druk aan te schaffen.

Ter nadere motivatie van dit mijn beweren zij het mij vergund een citaat uit het VOORRECHT van dezen 2en druk hier te geven.

„...vooral in de Zending zelf veranderde er veel. De laatste jaren kunnen getuigen van bijzondere zegen op den Zendingarbeid, zoolwel op Java, waar door het indringen der moderne cultuur de volkeren ontwaken en naar nieuw leven grijpen, en waar allerwegen een ongekende gisting der gedachten is ontstaan, alzoook in de Buitenbezittingen, waar door het toegenomen verkeer, door de vestiging van geregelde bestuur en door het scheppen van geordende toestanden, het Heidendom ineenzinkt en allengs een vraag naar iets nieuws, niet het minste maar het Christendom zich openbaart.“

Deze cursivering is van mij.

En verder:

„Dit maakte belangrijke aanvullingen en omwerkingen van het oude boek noodzakelijk, welke met gebruikmaking der nieuwste gegevens aangebracht zijn; meer dan eens is er in de drukproeven zelfs nog iets gewijzigd of aangevuld, in verband met juist verschenen berichten.“

Men ziet hieruit, hoe getracht is *up-to-date* te zijn.

Met medewerking van bevoegden, is deze nieuwe uitgave van HEDENDAAGSCHE ZENDING IN ONZE OOST samengesteld door den secretaris van den Zendingstudie Raad, den heer JAN WILLEM GUNNING J. H.N. E. I.

„n Verlijdend en voor onzen tijd kenmerkend verschijnsel, dat nu eens niet een Theoloog, maar een electrotechnisch-ingenieur, de samenstelling van een boek over de zending op zich heeft genomen, en daarbij toont voor het vak: zendingstudie, niet minder passie te hebben dan

hij, blijkens zijn titel, voor dat van 't toepassing der electriciteit op de nijverheid, beris.

De heer GUNNING heeft eer van zijn werk. Uit een vergelijking van het nieuwe boek met het oude vond ik, dat terwijl het eerste slechts 267 bladzijden telt, het laatste 496 heeft.

De omvang is dus bijna verdubbeld. Maar ook de inhoud is rijker geworden. Gaf het oude boek onder de BILAGEN slechts 3 bladzijden over de INDISCHE KERK en daaromtrent niet veel meer dan een statistiek, het nieuwe geeft over dit onderwerp een afzonderlijk hoofdstuk van 47 bladzijden, waarin o.m. over: ontstaan, organisatie, verhouding tot de vaderlandsche Kerken en tot den Staat wordt gehandeld, terwijl het statistisch overzicht breder is, en ook het RAPPORT VAN DE STAATSCOMMISSIE, INGESTELD BIJ K. B. VAN 13 OCT. 1910, NO. 21 en welk RAPPORT in April 1913 is gereed gekomen, — niet is vergeten.

En terwijl in het oude boek van de ROOMSCHE ZENDING gezwegen werd, wijdt het nieuwe aan dit onderwerp zijn laatste hoofdstuk. Behalve met deze twee, kan verrijking van inhoud ook geconstateerd met nog twee andere nieuwe hoofdstukken (I en II) waarvan het een tot titel heeft: DE ZENDING ONDER DE VERENIGDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE, en het andere: DE NIEUWERE ZENDING.

Het is door deze twee hoofdstukken, dat thans, zooda GUNNING in zijn VOORRECHT zegt, de historische achtergrond van onzen tegenwoordigen zendingarbeid gegeven en de innerlijke samenhang zijner vertakkingen in het licht gesteld is.

Dit ook aan het adres van wie in zijn, niet nader te qualificeeren, wijsheid soms meenen mocht, dat dit eerste hoofdstuk waarin ons het verleden wordt getekend, in een boek over *heden-daagse* zending in onze Oost, niet 't huis hoort. Eindelijk is er nog een nieuw hoofdstuk bijgekomen met den titel: GEREFORMEERDE ZENDINGSBOND, Serr. Da. G. H. BEKKENKAMP te Delft. Zoo is dan HEDENDAAGSCHE ZENDING IN ONZE OOST met niet minder dan vijf hoofdstukken verrijkt.

Om mijn lezers een voorstelling bij te brengen van wat dit boek in zijn nieuwe bewerking geworden is, laat ik hier de opschriften der 19 hoofdstukken volgen:

VOORRECHT; DE ZENDING ONDER DE VERENIGDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE; DE NIEUWERE ZENDING; NEDERLANDSCH ZENDINGSGENOOTSCAP; DE RIJNISCHE ZENDING; DOOPGEGEENDE ZENDINGSVEREENIGING; DE SALATIGA-ZENDING; HET JAVA-COMITE, NEDERLANDSCHE ZENDINGSVEREENIGING; UTRECHTSCH ZENDINGSVEREENIGING; DE ZENDING DER GEREFORMEERDE KERKEN; HET SANGI-EN TALAUD COMITE; LUTHERISCHE ZENDING; GEREFORMEERDE ZENDINGSBOND; DE ZENDING VAN HET LAGER DES HEILS IN NEDERLANDSCH OOST-INDIË; HET NEDERLANDSCH BIJBELGENOOTSCAP; HET ZENDINGSCONSULAAT; DE NEDERLANDSCHE ZENDINGSSCHOOL (te Rotterdam); DE INDISCHE KERK; DE ROOMSCHE ZENDING.

Had ook de ZENDING van de CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK er niet bij gemeeten?

Uitgegeven door den ZENDINGSTUDIE RAAD is dit boek allereerst bedoeld als HANDBOEK VOOR ZENDINGSTUDIË. Maar het kan zeker ook dienst doen als VRAAGBOEK voor hen, die omtrent den tegenwoordigen toestand iets willen vinden, niet het minst voor dezulken, die in het Zendingleven van Nederland een leidende plaats innemen, of althans kunnen en moeten innemen.

Dus terecht de heer GUNNING.

Het is dan ook een kostelijk VADEMECUM VOOR Zendingsscholen, voor in Zending belangstellende Gemeentelieden en ambtsdragers, en, laat mij er bijvoegen, voor studenten bij hun beoefening van de Zendingwetenschap. De artikelen zelf, maar ook de bij ieder artikel opgegeven BRONNEN, kunnen goede diensten bewijzen voor verdere studie. Ook de kaart, die de 1e druk bracht, zal, maar dan geheel nieuw bewerkt, aan deze nieuwe uitgave worden toegevoegd. De bekende tijdsomstandigheden hebben echter vooralsnog onmogelijk gemaakt om met deze kaart gereed te komen, bericht de Uitgever.

Laat mij de aankondiging van dit, voor alle Zendingsvrienden ten onzent, lezenswaardig en als leidraad zoo aanbevelenswaardig boek eindigen met dit woord uit het VOORRECHT: „Een vergelijking van dezen druk met den vorigen kan wellicht beter dan iets anders, een levendigen indruk geven van den geweldigen vooruitgang en de groeikracht der Zending in de laatste jaren.“

En tusschen dien eersten en dezen tweeden druk liggen slechts vijf jaren.

G.

Officieele Berichten.

GENERALE SYNODE GEREFORMEERDE KERKEN.

Donderdag 5 November.

11de zitting.

De vergadering wordt op gebruikelijke wijze geopend, en gaat over in Comité.

Aan de orde komt punt H. 15 en 16. Ds. A. M. Donner rapporteert. Het beswaarschrift van B. v. D. wordt niet ontvankelijk verklaard. Ds. Vonckenberg geeft advies inzake de beswaarschriften H. 2, 22, en 12 en 10. Voor Werken wordt een Commissie benoemd, bestaande uit de heeren Ds. A. M. Donner, Prof. H. Bouwman en Ds. v. d. Brink.

Ouderling Knol geeft advies inzake H. 11. Het besluit van de Generale Synode van Zwolle in dezen wordt gehandhaafd.

Ds. Huisman rapporteert in zake H. 13. Dit punt behoeft niet meer behandeld te worden, wijl de zaak in orde is gekomen. Prof. H. H. Kuiper geeft advies in zake punt M. 2 en 20. Ds. Huisman in zake H. 17.

Voor Houtigehage wordt een commissie aangewezen, en wel de heeren Ds. Vonckenberg, Prof. Ridderbos en Ouderling v. d. Bosch. Op voorstel van het moderamen zal er heden een avondzitting worden gehouden.

Voegen wij hieraan nog toe, dat Dr. H. Bavinek inzake het promotierecht in zijne brochure *Het Doctoraatsrecht*, ter Synode, niet heeft gezegd, wat de verslaggever van de Rotterdammer vermeldt: slechts merkte Z. H. G. op, dat de inhoud van die brochure geheel buiten dit vraagstuk van het Doctoraat omgaat.

Donderdag 5 November.

12de zitting.

De middagzitting vangt aan met het lezen en vaststellen der notulen. Prof. H. H. Kuiper geeft advies in zake M. 2. De conclusie luidt aldus:

De Generale Synode betuigt aan de Regeering haar dank voor de toezending van het rapport der Staatscommissie en dringt naar aanleiding

van dit dat de 36 en 3 van de meenten de Rege de Regu het bela Indie: en hi meerde Prof. 1. 2 en De co 1. De liere. Sy oordeel dat zij leerd te 2. De len van om bezw Wet, ter behoefte Art. 1 v jaar ont hebben, dat, gege in het s is deze o rente uit gezien d ling gev brengen oordeel de schijf armzenor begerde. Nog r en 5 (tairen). D le. de taten vo Overheid, toekomst aan te v dit vero personen Kerken, 2e. de kennis bij onze Ker Linburg zoring o diling m overw in Noord Kerken i en geestl waarop d daar de zonen v overw van dezen al onzer l besluit, een drie 10. Uil waar mlt nabijheid, kustwach grenzen, i de geeste hart wor aangewe geestelike de milita 2e. zic verzorging Kerken b degevaag en hulp; 30. een alle Kerke te houder wezen on Noord-Br steunen e (of een h eën Zond in Noord hulpe te l en eind taten tot heid op t klachten i in het le zonder n verlor, da heid en v te brengen Prof. I. rapport o Het volge De Ho overwegin stel der l zinsmede i meerde G van genoe maar van redenen d orde moet overweg is, dat de behandelin dat de a lijkhed v doeltrefen ook het i erkent, da leeren w dat, haars zinsmede v dat gront noodzakelij zijn be terug tafel beru bespreking volgend i hun voorst in de Acte Nog v gaande Q De Syno Kerken o in het leg betreft tij zich aldaa wenden to die, naar v werking z en zoo i daarmede Correspond inzake b H. M. de tijden nou uitroepen, wordt be 1e. ond één of mi 2e. omi nog voort wordt gele